

РЕЦЕНЗІЇ

Д. М. Стеченко*

СУЧАСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВОЇ ДУМКИ В ОПОДАТКУВАННІ

Ринкова трансформація вітчизняної податкової системи потребує суттєвих змін, які можна здійснити на основі певних теоретичних положень. Однак тривалий час в Україні цьому питанню не приділялось належної уваги. Тому в даний час доводиться звертатись до досвіду країн з ринковою економікою, які неодноразово на практиці реалізовували основні ідеї та концепції, запропоновані західними вченими. Віддаючи належне західним науковцям, слід зазначити, що їхні теоретизування не втрачають своєї актуальності у даний час і можуть у певній мірі задовольнити потреби українського читача щодо розуміння основних принципів побудови сучасної податкової системи та дозволяють порівняти її із чинною в Україні.

У цьому контексті запропонована В. П. Синчаком монографія “Еволюція наукової думки в оподаткуванні та її реалізація у податкових системах”¹, в якій досліджуються зазначені вище питання, є актуальною та необхідною для пізнання наукової думки західних економістів, які у різні періоди свого життя займались дослідженнями податків, висловлюючи при цьому найбільш прогресивні ідеї, які знаходили своє застосування у країнах Заходу. Слід зазначити, що автор рецензованої монографії намагався науково-методично підійти до дослідження наукової думки в оподаткуванні, починаючи її аналіз із часів меркантилістів і фізіократів, спираючись на наукові розробки класиків політичної економії, прихильників маржиналізму, кейнсіанства, теорії раціональних очікувань та економіки, зорієнтованої на пропозицію. Такий підхід, беззаперечно, заслуговує схвалення. Особливо добре простежується спроба автора окреслити у досліджуваному періоді основні причини, які зумовили перехід від виключно практичного сприйняття податків до теоретичних основ їх побудови. У цьому контексті заслуговують на увагу результати дослідження, що стосуються розвитку ідей меркантилістів і фізіократів, які у вітчизняній літературі є недостатньо вивченими. Із змісту роботи очевидно, що автор намагається більш змістовно висвітлити їхні думки, пов’язуючи їх із наступними періодами розвитку наукової думки в оподаткуванні. При цьому спостерігається намагання привернути увагу читача до того, що подальші положення, які розроблялись в інших економічних школах, зокрема у класиків політичної економії, завдячують ідеям меркантилістів і фізіократів. Така думка заслуговує уваги, оскільки, як доведено в монографії, засновники класичної політекономії належно не оцінили заслуги своїх попередників,

© Стеченко Д. М., 2007

* професор кафедри міжнародної економіки Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”, доктор економічних наук, професор

¹ Синчак В. П. Еволюція наукової думки в оподаткуванні та її реалізація у податкових системах: Монографія. — Київ-Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2006. — 294 с.

що призвело до спотворення думки про останніх. Поряд з цим, значну увагу автор приділяє сучасним концепціям оподаткування, які пропонуються як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями.

Структурно монографія складається із вступу, 5-ти розділів, які містять 16 підрозділів, висновків, списку використаної літератури та 4 додатків. Дана монографія містить схеми, графіки, таблиці, за допомогою яких автор ілюстративно обґрунтовує результати проведеного дослідження, посилаючись на літературні джерела, та наводить власні гіпотези й графічні матеріали. Серед основних із них необхідно виділити запропоновану автором модель залежності величини тінювих доходів від норми оподаткування, чого, виходячи зі змісту роботи, не було зроблено іншими науковцями. Безперечно, що наведений факт свідчить про достатньо високий рівень монографічного дослідження.

Вельми цікавим у практичному плані є третій розділ монографії, в якому автор досліджує проблеми реалізації класичних принципів оподаткування у податковій системі України, ґрунтуючись на результатах опитування працівників сільськогосподарських підприємств та службових осіб державних податкових інспекцій. Проведене дослідження дало автору можливість розробити прагматичні висновки та пропозиції щодо встановлення строків сплати податків у сільському господарстві, застосування штрафних санкцій до порушників податкового законодавства, які автором пропонується змінити та спростити, що дозволить зменшити адміністративні витрати та загальний тягар оподаткування. На нашу думку, запропоновані автором підходи можуть і повинні бути враховані при реформуванні системи оподаткування у сільському господарстві.

Достатньо високий рівень дослідження спостерігається і в інших розділах книги. Це стосується, зокрема, четвертого розділу, у якому належним чином висвітлено податкові інструменти у державному регулюванні ринкової економіки. Розглядаючи їх із позицій західних фахівців у галузі фінансів, автор досить успішно намагається вирішити практичні проблеми характерні для української економіки і суспільства. Це повною мірою стосується повернення заощаджень вкладникам за допомогою податкової системи із використанням обов'язкового державного збору та залученням цих коштів для інвестування державних та приватизованих підприємств. Варті уваги дослідження автора щодо встановлення достовірної дати запровадження у країнах світу податку на додану вартість, виявлення його переваг та недоліків, відведення йому головної ролі у регулюванні торговельно-економічних відносин між Європейським Союзом та країнами Співдружності незалежних держав.

Цікаво висвітлена на сторінках даної монографії полеміка з приводу кривої Артура Лаффера, за допомогою якої доводиться точка зору вчених, які її підтримують, і одночасно наводяться результати досліджень сучасних науковців, які не поділяють наукових поглядів прихильників цієї теорії. На основі аналізу цієї проблеми автор сформулював власний підхід до даної концепції, що свідчить про високий теоретичний рівень проведеної роботи.

Теоретичні положення монографії вдало підкріплюються фактичними й статистичними матеріалами. Сам виклад матеріалу має полемічний і доказовий характер.

Поряд із цим доцільно зауважити, що автор приділив недостатньо уваги працям науковців радянської доби. Потребує більш повнішого викладу й авторське бачення теоретичних напрямів у розвитку податкової системи України.

Проте наведені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої праці, яка в цілому стане значним надбанням для науковців, науково-педагогічних працівників, аспірантів, студентів та матиме безперечну цінність для фахівців податкової служби.